

Mustafa AYDOĞAN
Kısa Öykü Yarışması Üçüncüsü
Rumuz: Turnalar

YOLCU YOLUNDA GEREK

Sana şu bizim Anadolu'nun niceliğine sığınan garip insanlardan birinin yaşamını vicdan kantarından süzüp, mesajı henüz bitmemiş bir ruh gurbeti yolcusunun öyküsünü anlatacağım. Anadolu'dur bu, kurdu kuşu yan yana besleyip, zezem suları ile emzirip doyuran, Hızır ile Ezrail'i yan yana yürütüp, bir yetimin eline sultanîyet ruhsatıyla kuru bir odun tutuşturup asumanların yaratılış felsefesine hükmederek ortadan ikiye bölüp taşları ve saltanatları yerle bir eden. Ve duvarları kamçılıyıp yürüten, kurt ile kuzuyu koynunda koğuştatan, ölü ile diriye bir emzikte emziren uluhiyet sultanının haşrine karışmak ne haddimiz ola ki...

.....

1960'lı yıllarda ilimizde meslek dalları arasında önemli yer tutan sanatla alâkalı tüm işleri Anadolu ve İstanbul'a dağıtımı ve pazarı oldukça nüfuzlu olan Ermeni, Rum vatandaşlar tarafından yapılırdı. Meselâ, marangozluk, demircilik, bakırcılık, ayakkabıcılık, terzilik gibi incelik ve özellikle zerafet isteyen elementler, hatta fabrika montajları, un değirmenleri monte işlerinde hep o kişiler aranır ve özellikle Ermeni'ler tarafından yürütülürdü.

İlimizde en çok yetişen elma, bamyâ, ceviz ve bakliyat gibi önemli ürünleri toplayıp kamyon nakliyatıyla Türkiye'nin her yerine İstanbul'a hatta Avrupaya gönderirlerdi. Yemeniden tutunda at nalına kadar akla gelen en güzel, en sağlam malzemeler hep onlar tarafından yapılırdı. Ermeni vatandaşlardan kahveci, simitçi, ayakkabı boyacısı, manav vs. işlerle uğraşan hemen hemen hiç olmazdı.

Ermeni olan komşularımız, aile sırları konusunda dışarıya pek bilgi vermez ama çevresindeki komşularının hâl ve hatırını sormayı ihmal etmez, cenaze, hastalık, bayram gibi özel günlerde mutlaka gönül alır ve taziyelerini bildirirlerdi. Birçok Ermeni yurttaş çocuklarına Ahmet, Mehmet gibi peygamber isimlerini koyarak bizlerle daha iç içe olup kaynaşarak iyi yaşamının hesabını yaparlardı. Her şeye rağmen Ermeni ve Müslüman vatandaşlar olarak gayet dostane geçinir, alışverişlerde asla hile yapmaz, birbirlerini gerçekten sever ve belli ortamlarda bir araya gelir, sohbetler yapar, şakası bol espriler ile birbirinin gönlünü alıp kimsenin hakkını ihlal etmez, hatta korurlardı. Arasta esnaflarının arasında hasta olanı gözetir, bayramlarda birbirlerini tebrik eder,

ticari durumu parlak olmayan arkadaşlarını onun hiç haberi olmadan müşteri potansiyeline ayar verip, müşterinin o kişiye gitmesini temin ederek o esnafın kalkınmasına yardımcı olurlardı. Bu tür olaylar nezaket gereği onur, gurur yıkmadan gizlice yapılırdı. Bizler ise Müslüman bir camia olarak onların bu samimi ve gerçekçi tavırları bizim hep onları daha fazla sevmemize sebep olurdu.

Hatta ilimizde yaşayan Nişan adında bir Ermeni genci, Selanik muhaciri bir genç kıza aşık olmuş, birbirlerini çok sevmişlerdi. Din ve ırklarının ayrıcalığı nedeniyle aileler kesinlikle bu evliliğe onay vermese bile, her şeye rağmen bu iki genç aralarındaki din faktörünü reddetmiş, beraberce kaçarak gizlice nikahlanmıştı. Bu olayın kahramanı olarak görünen Ermeni ve Müslüman aileler her iki toplumda lanetlenmiş, kötü gözle görülmüş, çok küçük düşürülerek dışlanmıştı. Ama belli bir zaman sonra o iki genç çok mutlu olup evlilikleri pekişince. Aileleri iyi birer dostluk kurarak bu izdivacın meyvesi olan ilk çocuğa Müslüman ismi koymuşlardı. Hayat her şeyi kabullenen, gelecekte ne olacağı bilinmeyen doğa üstü maceralara kucak açabiliyordu. Yine resmi kayıtlara göre Atatürk 12 Haziran'da Amasya Tamimi'ni yine burada hazırladıktan sonra Amasya'dan Sivas'a giderken, araçtan düşen çok önemli ve çok gizli evrakların bulunduğu bir bavulu o günkü askerlik şubesi önünde bulan bir Ermeni gencinin yetkili kişilere teslim ettiği bilinirdi.

Çocukluktan gençliğe adım attığımızda bir Ermeni arkadaşımın dinler konusunda yarı şaka tartışırken: "Hey benim kardeşim Mehmet Usta, bu ne hikmettir yüce padişahlarınız altın kaplı şadırvanlarda abdest bozarken, öz oğlu şehzade Mustafa ve Cem Sultan gibi mazlum olan gençler cellatlara ulu orta boğduruldu. Bir papaz kızı koskoca Osmanlı saltanatını dize getirdi. Hatta hiçbir Osmanlı Sultanlarına Müslüman valide bulamayıp tüm sultan analarını dışarıdan ithal ettiniz." Bu ne hikmettir? Diye bana kafa tutunca ben de ona cevaben;

"Ne Tanrı'nız belli ne peygamberiniz, haşa Allah ile Hz. İsa'yı bir tuttunuz. Hangisi Tanrı, hangisi kul birbirinden ayıramadınız. Hele hele Hz. Meryem kimin anası, kimin eşi içinden bir türlü çıkamadınız. Peki bu üçlü kavram kargaşası sizin dininize sığar mı?" Diye ortayı bulmaya çalışırdık.

Biraz tehlikeli olsa bile anlaşılmadığımız tek şey dinler arasındaki mahremiyet olurdu. Tepelerde kopan fırtınaları göremeyen uluların göremediklerini, bizim görmemiz mümkün olamıyordu.

Günler böylesine akıp giderken o yıllarda ilimiz el sanatlarından sanayi çarşısı esnaf arkadaşımız olan demirci ustası Dikran Agopyan adlı komşumuz vardı. Dikran

Usta mesleğinde gerçek bir zanaatkar olup, çeliğe şekil ve su vermekte üstüne yoktu. Oldukça fakirdi ama arasta esnafı arasında hatırı sayılan sevilen bir komşuydu. Her gün koluna taktığı hasır sepet ile işine sessizce gelir, akşam karanlığında işyerini kapatıp evine giderdi. Beraber yaşadığı yaşlıca bir eşi ve beyin özürlü bir kızı vardı. Uzak şehirlerden birinde yaşayan başka çocukları olduğunu bilirdik. Ara sıra evde görünüp sonra sessizce giderlerdi.

Bir gün epeydir ortada görünmeyen Dikran Usta'nın evde tek başına iken kalp krizi geçirerek öldüğünü iki gün sonra öğrenince sanayici esnafı olarak yardıma koştuk. Usta öleli gerçekten epey zaman olmuştu. Diğer yakınlarına haber vermek üzere koşuşturmaya başladık! Yaşlı eşinden yakınlarının telefonlarını aldık ve çevremizde bulunan Ermeni'lere haber verdik. Sadece o anda çevrede bir kaç ermeni varken bizler kalabalık bir cemaat olarak İstanbul'dan Papaz arayıp soruşturduk. O zamanın şartlarına göre papaz gönderemeyeceklerini ve Amasya'ya en yakın olarak Samsun'un Havza İlçesi'nde papaz olduğunu, papazın oradaki kiliseden temin edilmesini tavsiye ettiler. İşin garip tarafı o gün Havza'daki papaz tüm aramalarımıza rağmen o bölgede bulunamadı ve Dikran Usta'nın defni papaz olmadan mümkün olamıyordu. O günün ileri gelenleri vaktin gecikeceğini cenazenin kokmaya başladığını bildirerek en yakın caminin imamına giderek:

“Sayın hocam ölen mefta nihayet bir insandır. O da bizler gibi aynı Tanrı'nın kuludur. Eğer kabul buyurursanız biz Dikran Usta'yı kendi dinimiz ve töremiz üstü defnedelim. Belki sevabına siz erersiniz. Tanrı belki bu sevaptan sizi cennete gönderir.” Denilse de imam efendi bu isteğimizi reddederek:

“Bir Hıristiyan'ın defni bizce haramdır, dinimize aykırıdır. Bu cenazenin günahını alamam. Vebali sizdedir. Ve bu durumda sizin imanınızda tehlikeye girer.”

Diyerek bizi ortada bıraktı. Çaresizlik içinde birkaç camiye daha dolandık, İmamlara hocalara bir sürü dil döktük. Ve yakararak:

“Hocam bu mefta bir Ermeni olsa bile ortada bırakılmaz şu anda papaz olmadığı için size müracaat ettik. Tanrı hepimizin Tanrı'sıdır, gelin, bu arkadaşımızı İslami esaslara göre defnedelim, belki Allah'ü Teala ya bu meftayı cennete ya da sizi cennete yakıştırır. Ölü olan meftanın mezhebi, dini olur mu hocam?”

Dediysel de cevap aynıydı. Bir Hıristiyan ölüyü Müslüman'ın kaldırması vacip olmazdı. Dini hükümlere göre mübah değildi. Ve bir Hıristiyan için imanından olma riskine giremezdi. Çünkü Dikran Usta onlara göre kafir sayılıyordu.

Dikran Usta'nın ölümünden iki gün geçmiş, ölü ortada kalmıştı. Uzaklardan akrabaları gelse de yapacak hiçbir şey kalmamıştı. Tekrar İstanbul'dan papaz aradık. Çabamız boşunaydı. Zaman geçiyordu. Cenaze bozulmaya yakındı... Kendi düşüncelerini başkalarına dayatmayı maharet sayan bu kişilerden umutlar kesilmişti. Ve o yıllarda resmi kuruluşlarda morg, gasilhane ve diğer ihtiyaç ortamları yoktu, cenazeler sokakta yıkanırđı.

O sırada cenazenin bozulacağını üzüldü hiddetlenen yine sanayi esnaflarından Kabak Mehmet adlı Alevi Bir kaporta ustası arkadaşımız meydana gelerek ortaya fırladı. Birkaç kez cenaze yıkayıp, kefenleyip defnettiğini, bu tür işleri iyi kötü becerebildiğini söyleyince derhal gereken malzemeleri aldirıp defin işlemlerini başlattı. O anda birkaç Ermeni ile sanayi esnafı herkes bir işe koyuldu. Kimi su ısıttı, kimi kefen hazırlattı. Bazı arkadaşlarımız Müslüman mezarlığının az ilerisinde bulunan Hıristiyan mezarlığında mezar eşirme işine girişmişti. Hiç kimse hiç gurur yapmadan, cennet, cehennem hesabı gütmeden cenazenin başında bir sorumluluk dersi veriyordu.

Kazanlar kaynıyor, Kaportacı Mehmet Usta İslami usüde cenazeyi yıkıyor, kefenliyordu. Bütün gözler ondaydı. O işini büyük bir sorumluluk içinde yaptı. Dikran Usta'yı yıkadı, kefenledi, tabuta yerleştirdi, hatta Hıristiyan törelerine göre gömleğini giydirip kravatını bile takmıştı.

Cenaze başındaki Ermeni'ler kendi usullerince, Müslümanlar kendi dinleri icabı dualar okuyarak Dikran Usta'nın helalliği komşulardan alıp at arabasına konurken Kaportacı Mehmet Usta hafifçe gözü yaşlı, cemaate dönerek:

“Arkadaşlar Tanrı'nın ne mülküne ne de lütfuna vasıl olamayız. Eğer o bildiğimiz Tanrı hem Müslüman'ın hem de Hıristiyan'ın Tanrı'sı ise ve Dikran Usta'yı defnediyorum diye beni eğer cehenneme atacaksa ben o düşkünlüğe de hazırım.”

Diyerek gözlerindeki birkaç damla yaş silerken, bizler mutluluğa karışmış bu acı kargaşanın verdiği hüznü yüreğimize gömmeye çalışıyorduk.

Dikran Usta'yı sanayi çarşısı esnafı mezara götürmek üzere yola düştüğünde, caminin imamları arkamızdan alay edercesine hafif hafif gülümsüyordu.

Bu olay gözlerimin önünde ayan beyan bu şekilde yaşandı. Cennete kimin gideceğini Acaba Dikran Usta'nın Tanrı'sı mı, yoksa din adamlarının Tanrı'sı mı tayin edecek?.. Ne dersiniz?..

BEYNİNİZ YIKANDI MI?..